

รายละเอียดของวารสาร

ชื่อวารสาร : วารสารสตรีและเยาวชนศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Journal Name :

ชื่อบรรณาธิการ : รศ.ดร.นิรมล สุธรรมกิจ

ชื่อย่อของวารสาร : สตรีและเยาวชนศึกษา

Abbreviation Name:

ISSN : 1906-9928

E-ISSN :

ที่อยู่สำหรับการติดต่อ : สำนักงานสภานุวรรณคดีเพื่อประชาธิปไตย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อาคารอเนกประสงค์ ชั้น 7 เลขที่ 2
ถ.พระจันทร์ แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200

เจ้าของ : โครงการสตรีและเยาวชนศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

จำนวนฉบับต่อปี : 1

Email : pimpilai@tu.ac.th

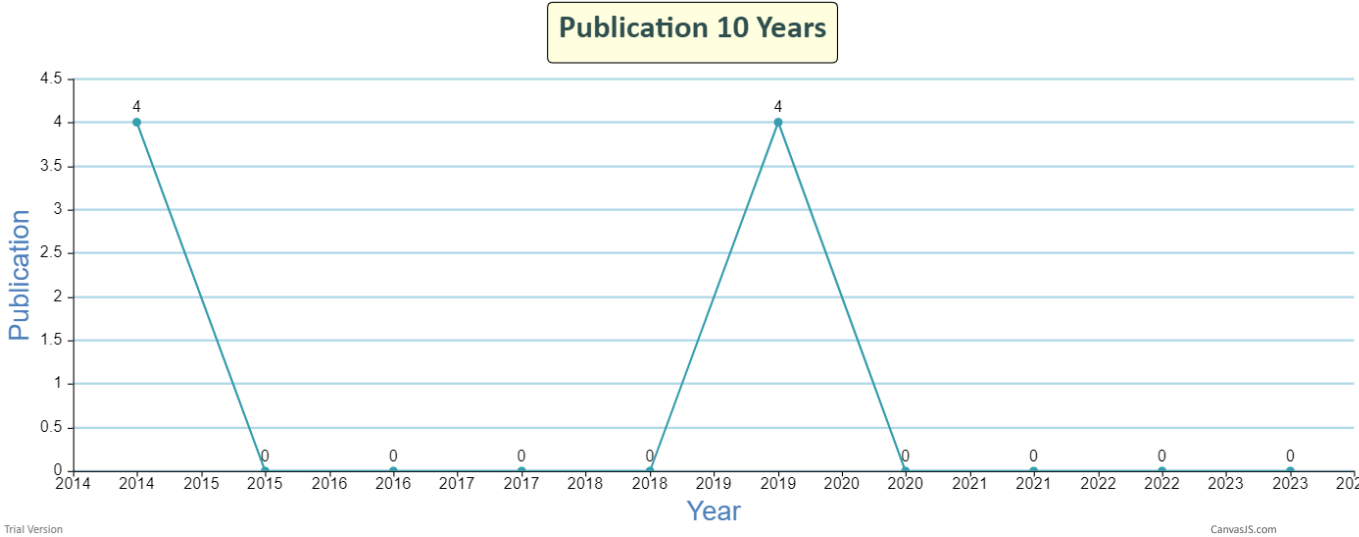
Website :

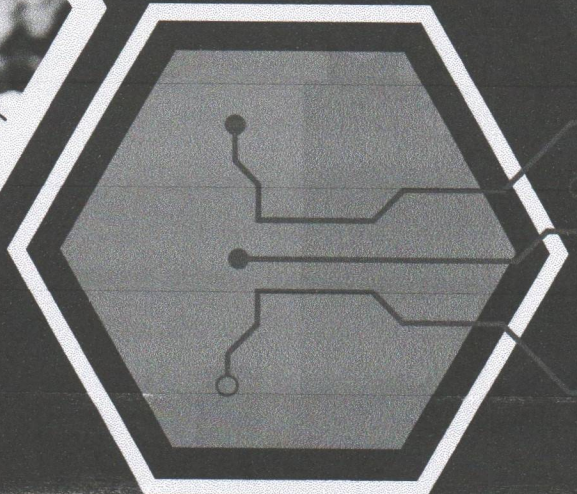
TCI กลุ่มที่ : 3

สาขาหลักของวารสาร : Social Sciences

สาขาย่อยของวารสาร : Arts and Humanities / Social Sciences

หมายเหตุ :

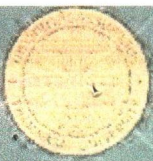

ฉบับที่ ๑๓

วารสาร สตรีและเยาวชนศึกษา

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประจำปี ๒๕๖๕

ISSN : 2730 - 2768 (ONLINE)
ISSN : 1906 - 9928 (PRINT)

บทบรรณาธิการ

วารสารสตรีและเยาวชนศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เดิมทีจัดทำโดย โครงการสตรี และเยาวชนศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ แต่เนื่องด้วยมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภายในองค์กรจึงทำให้วารสารสตรีและเยาวชนศึกษา มาอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการสตรี เยาวชน และครอบครัวศึกษา ศูนย์ประชาธิปไตย และพลเมือง สำนักงานสัญญาธรรมศักดิ์เพื่อประชาธิปไตย อย่างไรก็ตาม คณะจัดทำวารสารสตรีและเยาวชนศึกษายังคงวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์เดิมไว้ คือ การเปิดรับบทความเชิงวิชาการ และบทความเชิงประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสตรีและบทบาทหญิงชาย รวมไปถึงความหลากหลายทางเพศ งานด้านสตรี เยาวชน และครอบครัวศึกษา ครอบคลุมมิติ ชีวิต เศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม การพัฒนาประชาธิปไตย ความแตกต่างหลากหลายทางชาติพันธุ์ ความเสมอภาค ความเท่าเทียม ความเชื่อความศรัทธา และประวัติศาสตร์ เพื่อเป็นศูนย์รวมขอมูลวิชาการด้านสตรีและเยาวชน

วารสารสตรีและเยาวชนศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ฉบับที่ 13 ประจำปี พ.ศ.2565 ฉบับนี้นำเสนอ บทความ ที่เกี่ยวข้องกับสตรี เยาวชน และครอบครัวศึกษา ดังนี้

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กกลุ่มแรงงานข้ามชาติในจังหวัดเชียงใหม่ เป็นการนำเสนอปัญหาเกี่ยวกับข้อจำกัดบางประการที่ทำให้เด็กกลุ่มแรงงานข้ามชาติในจังหวัดเชียงใหม่ที่เพิ่มมากขึ้นในปัจจุบันนั้นเข้าไม่ถึงระบบการศึกษาในประเทศไทย ทำให้อาจจะเกิดปัญหาอื่นๆตามมาได้

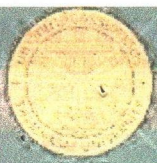
ความกตัญญูของวัยรุ่นในสังคมไทย เป็นการศึกษาค่านิยมที่สถาบันครอบครัวให้ความสำคัญและปลูกฝังให้แก่บุตรในประเด็นด้านความกตัญญูของวัยรุ่นในสังคมไทย ซึ่งความหลากหลายทางครอบครัวที่เขาเติบโตมามีส่วนหล่อหลอมมุมมองเรื่องความกตัญญูของพวกเขา และบริบทสังคมและเศรษฐกิจที่ต่างกันออกไป

ผู้หญิงโสทรรายได้น้อย : มุมมอง การแสดงตัวตนและการต่อรองต่อความโสด เป็นการนำเสนอบทความในเชิงเปรียบเทียบของผู้หญิงโสทรในสมัยก่อน และปัจจุบัน ซึ่งผู้หญิงในปัจจุบันนั้นมีความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ แม้จะมีรายได้น้อย เขาเหล่านั้นยังคงเลือกการดำเนินชีวิตในแบบของตนเองได้อย่างมีอิสระ ซึ่งชักนำให้ผู้อ่านติดตามในแง่ความเปลี่ยนแปลงของบทบาทผู้หญิงในยุคก่อน และยุคปัจจุบันอีกด้วย

กองบรรณาธิการวารสารสตรีและเยาวชนศึกษาฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ในการเข้าใจบทบาทของสตรีต่อสังคมและครอบครัว และขอขอบพระคุณผู้เขียนและผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ที่มีส่วนช่วยให้วารสารฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ตลอดจนผู้อ่านที่ให้ความสนใจและติดตามวารสารมาอย่างต่อเนื่องตลอดมา

รองศาสตราจารย์ ดร.นิรมล สุธรรมกิจ

ประธานคณะกรรมการสตรี เยาวชนศึกษาและครอบครัวศึกษา

สารบัญ

	หน้า
การจัดการศึกษาสำหรับเด็กกลุ่มแรงงานข้ามชาติในจังหวัดเชียงใหม่ กิตติวิทย์ เดชขวนากร	1
ความกตัญญูของวัยรุ่นในสังคมไทย นิสา สมุทรรัตน์	18
ผู้หญิงโสทรายได้น้อย : มุมมอง การแสดงตัวตนและการต่อรองต่อความโสด พิมพ์ลภัส ทรัพย์พูลเพชร	34
ผลการดำเนินงานคณะกรรมการสตรี เยาวชน และครอบครัวศึกษา ศูนย์ประชาธิปไตยและพลเมือง สำนักงานสัญญาธรรมศักดิ์เพื่อประชาธิปไตย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปงบประมาณ ๒๕๖๕ รศ.ดร.นิรมล สุธรรมกิจ, กันทิมา สิงหนุ	47
ระเบียบการเสนอบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารวิชาการสตรีและเยาวชนศึกษา	52

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กกลุ่มแรงงานข้ามชาติในจังหวัดเชียงใหม่

EDUCATION MANAGEMENT FOR CHILDREN OF MIGRANT WORKERS IN CHIANG MAI

กิตติวิทย์ เดชชวานากร¹

Kittiwin Dhedchawanagon

บทคัดย่อ

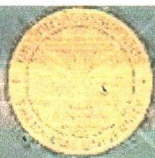
บทความนี้เป็นการนำเสนอการศึกษาแบบมุ่งเน้นการศึกษา โดยใช้หลักของการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์เด็กข้ามชาติในจังหวัดเชียงใหม่ ผลกระทบของแรงงานข้ามชาติในด้านต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการจัดการศึกษาให้กับเด็กข้ามชาติที่เกิดในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งปัญหานี้ถือว่าเป็นปัญหาสำคัญปัญหาหนึ่งที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เพราะเด็กที่เกิดจากพ่อแม่ที่เป็นแรงงานต่างชาตินั้นในจังหวัดเชียงใหม่มีจำนวนมากขึ้นทุกปี และเด็กกลุ่มนี้ไม่สามารถรับโอกาสให้เข้ารับการศึกษานในประเทศไทยเหมือนเด็กไทยคนอื่นๆ ได้ เนื่องจากข้อจำกัดบางประการ เช่นในเรื่องของการไม่มีสัญชาติไทย เป็นต้น ผลการศึกษาพบว่าเด็กข้ามชาติเหล่านี้จึงไม่มีโอกาสเข้าเรียนได้ ผลสุดท้ายปัญหาสังคมที่ตามมาคือเด็กผู้หญิงถูกล่อลวงไปค้าประเวณี เป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ และต้องตกเป็นภาระใช้แรงงานเด็ก ซึ่งปัญหาดังกล่าวผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องของการจัดการศึกษาให้แก่เด็กข้ามชาติเหล่านี้ควรเล็งเห็นและตระหนักในความสำคัญที่ต้องเร่งแก้ไขโดยเร่งด่วน โดยไม่จำเป็นต้องขึ้นอยู่กับองค์กรเอกชนเพื่อสาธารณประโยชน์ หรือที่เรียกว่า NGO (Non-government Organizations) เพียงองค์กรเดียวเท่านั้นที่จะยื่นมือเข้ามาช่วยแก้ปัญหาในเรื่องดังกล่าว ผลการศึกษาดังกล่าวจึงนำมาซึ่งข้อเสนอแนะที่ว่าสถานศึกษาควรส่งเสริมให้เด็กลูกหลานของแรงงานข้ามชาติเข้าเรียนในระบบการศึกษาไทยตามความสามารถและความสนใจของเด็ก รวมทั้งคณะกรรมการสถานศึกษาก็ควรจัดการศึกษาให้เป็นรูปแบบเฉพาะสำหรับพื้นที่ที่กลุ่มเด็กชาติพันธุ์และที่เป็นลูกหลานแรงงานข้ามชาติ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนและสนับสนุนให้ชุมชนจัดการศึกษาด้วยตนเอง เป็นการศึกษาแนวทางพหุภาษาและพหุวัฒนธรรม

คำสำคัญ: การจัดการศึกษา, เด็กข้ามชาติ, แรงงานข้ามชาติ

¹ อาจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

Lecturer, Dr. Faculty of Education, Phetchabun Rajabhat University

E-mail: kittiwin.dhe@pcru.ac.th

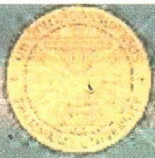
ABSTRACT

In order to gather information about the status of migrant children in Chiang Mai and the effects of migrant workers in various industries, this article employs the principles of qualitative research with an educational focus. Due to the growing number of foreigners living in Chiang Mai and the fact that more of them are having children with working parents, the education of migrant children is seen as one of the major issues that has to be handled immediately, due to restrictions like their non-Thai nationality, these set of kids cannot have the same opportunity to study in Thailand as other Thai kids. The findings indicated that these migratory children were unable to attend school, which ultimately led to the human trafficking of females who were enticed into prostitution and must be put to work as children. These issues, and the relevance of them, should be recognized by those responsible for providing education for these migratory children, without necessarily depending on non-governmental groups. Only one entity, sometimes referred to as a “Non-government Organization”, will attempt to assist in resolving the issue. Therefore, in light of the findings of this study, it is recommended that educational institutions promote kids and kids of migrant workers to participate in the Thai educational system in accordance with their skills and interests. A multilingual and multicultural study guide should emphasize community involvement and encourage the community to organize self-education for the area where ethnic children and migrant children live, it should also include the school committee and provide education in a specific format for that area.

KEYWORDS: Education Management, Migrant Children, Migrant Workers

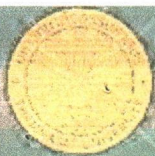
บทนำ

“แรงงานข้ามชาติ” หมายถึง บุคคลที่ย้ายถิ่นฐานจากประเทศหนึ่งไปยังอีกประเทศหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือการเข้าไปทำงาน และไม่ใช่เพียงเพราะเข้ามาเพื่อใช้จ่ายและท่องเที่ยว แต่โดยปกติบุคคลทั่วไปมักเข้าใจในความหมายของคำว่า “แรงงานข้ามชาติ” ว่าเป็นบุคคลผู้ซึ่งไม่มีสัญชาติไทย แต่ในทางภาษากฎหมายไทย เรียกผู้ที่ไม่ใช่สัญชาติไทยทุกคนที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยว่าเป็น “แรงงานต่างด้าว” แต่คำว่า “แรงงานข้ามชาติ” เป็นภาษาทั่วไปที่ใช้เรียกแรงงานที่มาจากประเทศหรือรัฐอื่นๆ และคำว่าแรงงานข้ามชาตินี้ เป็นที่นิยมใช้กันเฉพาะในกลุ่มนักพัฒนาองค์กรพัฒนาเอกชนด้านแรงงาน และรวมไปถึงนักวิชาการด้านมานุษยวิทยา

ในปัจจุบันแรงงานข้ามชาติในประเทศไทยมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นทุกปี จากสถิติสำนักบริหารแรงงานต่างด้าว ข้อมูลสถิติรายเดือน ประจำเดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2562 แรงงานข้ามชาติที่เข้ามาในประเทศไทยมีมากถึง 1,497,305 ราย ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขตปริมณฑล จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดนนทบุรี จังหวัดปทุมธานี จังหวัดนครปฐม และจังหวัดสมุทรสาคร จำนวนรวมทั้งสิ้น 518,295 ราย ในเขตภาคใต้ จำนวน 302,538 ราย ภาคกลาง จำนวน 277,024 ราย กรุงเทพมหานคร จำนวน 194,171 ราย ภาคเหนือ จำนวน 179,309 ราย และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 25,846 ราย ตามลำดับ ซึ่งสาเหตุที่แรงงานข้ามชาติเหล่านี้ย้ายถิ่นฐานเข้ามาในประเทศไทยเป็นจำนวนมากในแต่ละปี ก็อาจจะมาจากสาเหตุหลากหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องการลี้ภัยทางการเมือง หรือมองว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่สามารถให้งานทำที่ดี และมีค่าจ้างที่สูงกว่าประเทศของตน อีกทั้งประเทศไทยยังต้องการแรงงานในภาคอุตสาหกรรมเป็นจำนวนมากอีกด้วย และเราไม่สามารถปฏิเสธได้เลยว่า แรงงานข้ามชาติเหล่านี้เป็นกำลังสำคัญในตลาดแรงงานระดับล่างของประเทศเรา งานบางประเภทเช่น กรรมกร คนงานประมง เด็กปั๊มน้ำมัน ช่างตัดเย็บเสื้อผ้า พนักงานเสิร์ฟ คนรับใช้ ล้วนเป็นกลุ่มแรงงานข้ามชาติทั้งสิ้น โดยเฉพาะชาวพม่าและชาวกัมพูชา ซึ่งปัญหาที่ตามมาหลังจากที่เกิดภาวะแรงงานข้ามชาติเข้ามาในประเทศไทยเป็นจำนวนมากขึ้นๆ แบบนี้ทุกปี ก็ส่งผลกระทบหลายอย่างที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อทางด้านสังคม ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อทางด้านความมั่นคงของประเทศ ตลอดจนปัญหาที่ส่งผลกระทบทางด้านสาธารณสุข

องค์การยูนิเซฟประเทศไทยและสหภาพยุโรป (2562) ออกรายงานฉบับล่าสุดที่มีชื่อว่า “ไร้เส้นกั้นการศึกษา: แนวปฏิบัติที่ดีและการถอดบทเรียนจากการจัดการศึกษาสำหรับเด็กข้ามชาติในประเทศไทย” องค์กรทรวงศึกษาธิการ เพื่อนำเสนอกรณีศึกษาและแนวปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพจากโรงเรียนต่างๆ ทั่วประเทศในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กข้ามชาติ โดยรายงานฉบับนี้รวบรวมกรณีศึกษาของการจัดการศึกษาแก่เด็กข้ามชาติใน 6 จังหวัด ได้แก่ กรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ ระนอง สมุทรสาคร ตาก และตราด ซึ่งแต่ละกรณีศึกษาชี้ให้เห็นถึงความซับซ้อนหลากหลายรูปแบบของการจัดการศึกษาของเด็กข้ามชาติในประเทศไทย อีกทั้งยังชี้ให้เห็นว่าการจัดการศึกษาแก่เด็กข้ามชาติที่จะประสบความสำเร็จได้นั้น ต้องอาศัยความมุ่งมั่นอย่างแท้จริงจากครูผู้สอน ผู้อำนวยการโรงเรียน เจ้าหน้าที่การศึกษา และภาคประชาสังคม ทั้งนี้ ดร.จูเซปเป บุซซินี รองหัวหน้าคณะผู้แทนสหภาพยุโรป (อียู) ประจำประเทศไทยกล่าวว่า “การอพยพย้ายถิ่นของเด็กเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทั่วโลก เด็กเหล่านี้ต้องย้ายถิ่นออกจากถิ่นกำเนิด เนื่องจากปัจจัยหลายอย่างเช่น สงครามความขัดแย้ง ความอยากจน และภัยพิบัติทางธรรมชาติ ทั้งยังต้องเสี่ยงกับการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ แรงงานเด็ก และการถูกล่วงละเมิดทางเพศ เด็กเหล่านี้ยังเข้าถึงการศึกษาได้อย่างจำกัด ซึ่งการศึกษาคือปัจจัยสำคัญในการปกป้องพวกเขาให้รอดพ้นจากภัยคุกคามเหล่านี้” และยังได้กล่าวเพิ่มว่า “การปกป้องและคุ้มครองสิทธิของเด็กข้ามชาติเป็นเรื่องที่สหภาพยุโรปให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ไม่ว่าเด็กข้ามชาติจะอยู่ในอยู่ในสถานะใด เด็กเหล่านี้ต้องได้รับสิทธิเท่าเทียมกับเด็กอื่นๆ เพื่อให้มั่นใจว่าเราจะไม่ทิ้งเด็กคนใดไว้

ข้างหลัง” และยังได้ย้ำว่า “การลงทุนด้านการศึกษาให้กับเด็กข้ามชาตินั้นจะให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่ากลับมา ไม่เพียงแต่เด็กข้ามชาติเท่านั้นที่จะได้รับประโยชน์ แต่ชุมชนและประเทศที่รองรับรับเด็กเหล่านี้ก็จะได้รับประโยชน์ด้วยเช่นกัน” ซึ่งในปัจจุบันมีเด็กข้ามชาติในประเทศไทยราว 150,000 คนที่กำลังเรียนอยู่ในโรงเรียนของรัฐ อันเป็นผลมาจากกฎหมายและนโยบายที่ก้าวหน้าของประเทศไทย เช่น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติปี 2542 และมติคณะรัฐมนตรีปี 2548 เกี่ยวกับการจัดการศึกษาแก่บุคคลที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย ที่กำหนดให้เด็กทุกคนได้เรียนฟรี 15 ปี ไม่ว่าจะมิสัญชาติหรือสถานะอะไร หรือแม้จะไม่มีเอกสารใดๆ เลยก็ตาม

สำนักงานแรงงานจังหวัดเชียงใหม่ (2565) กล่าวว่าสถานการณ์แรงงานข้ามชาติจังหวัดเชียงใหม่ปี พ.ศ.2565 ที่เข้าเมืองโดยถูกต้องตามกฎหมายและได้รับอนุญาตให้ทำงาน ซึ่งในไตรมาสนี้มีจำนวนแรงงานข้ามชาติตามมาตรา 9 ซึ่งจากข้อมูลในปี พ.ศ.2564 ของกระทรวงแรงงานรายงานว่า มีแรงงานข้ามชาติที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ทั้งหมดประมาณ 145,253 คน นับเป็นจำนวน 9% ถ้าหากเทียบกับจำนวนประชากรทั้งหมดในจังหวัดเชียงใหม่ที่มีจำนวน 1,640,479 คน เปรียบเทียบเปอร์เซ็นต์แล้วประชากรกลุ่มนี้อาจจะมีจำนวนน้อยแต่ก็มีส่วนในการพัฒนาเมืองเชียงใหม่ให้เป็นศูนย์กลางของเศรษฐกิจของภาคเหนือตอนบน ซึ่งแรงงานข้ามชาติพวกเขาเหล่านี้ถือว่าเป็นบุคคลที่เป็นกลไกหนึ่งในการขับเคลื่อนพัฒนาให้ประเทศและจังหวัดเชียงใหม่ให้มีความเจริญ เพราะแรงงานข้ามชาติเหล่านี้เพียงต้องการที่จะเข้ามาทำงานหาเลี้ยงครอบครัว แต่กลับไม่มีสวัสดิการหรือนโยบายใดที่เป็นรูปธรรมในการเป็นอยู่ให้ดีขึ้น

ทั้งนี้ สถานการณ์แรงงานข้ามชาติในจังหวัดเชียงใหม่ ยังคงพบผลกระทบที่มีต่อแรงงานข้ามชาติในด้านต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการจัดการศึกษาให้กับเด็กข้ามชาติที่เกิดในจังหวัดเชียงใหม่ เพราะปัญหานี้ถือว่าเป็นปัญหาสำคัญปัญหาหนึ่งที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เพราะเด็กที่เกิดจากพ่อแม่ที่เป็นแรงงานต่างชาตินั้นในจังหวัดเชียงใหม่มีจำนวนมากขึ้นทุกปี และเด็กกลุ่มนี้ไม่สามารถรับโอกาสให้เข้ารับการศึกษานในประเทศไทยเหมือนเด็กไทยคนอื่นๆ ได้ เนื่องจากข้อจำกัดบางประการ เช่นในเรื่องของการไม่มีสัญชาติไทย เป็นต้น ดังนั้นเด็กข้ามชาติเหล่านี้จึงไม่มีโอกาสเข้าเรียนได้ ผลสุดท้ายปัญหาสังคมที่ตามมาก็คือ เด็กผู้หญิงถูกล่อลวงไปค้าประเวณี เป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ และต้องตกเป็นภาระใช้แรงงานเด็ก ซึ่งปัญหาดังกล่าวผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องของการจัดการศึกษาให้แก่เด็กข้ามชาติเหล่านี้ควรเล็งเห็นและตระหนักในความสำคัญที่ต้องเร่งแก้ไขโดยเร่งด่วน โดยไม่จำเป็นต้องขึ้นอยู่กับองค์กรเอกชนเพื่อสาธารณประโยชน์ หรือที่เรียกว่า NGO (Non-government Organizations) เพียงองค์กรเดียวเท่านั้นที่ยื่นมือเข้ามาช่วยแก้ปัญหาในเรื่องดังกล่าว

รูปที่ 1: แรงงานข้ามชาติไทใหญ่ในกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนไทใหญ่ของจังหวัดเชียงใหม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาถึงสถานการณ์แรงงานข้ามชาติในจังหวัดเชียงใหม่ ที่ส่งผลกระทบต่อทางด้านสังคม ทางด้านความมั่นคงของประเทศ ทางด้านสาธารณสุข และผลกระทบต่อการจัดการศึกษาสำหรับเด็กกลุ่มแรงงานข้ามชาติในจังหวัดเชียงใหม่ ช่วงปี พ.ศ. 2564 ที่อยู่ในกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนไทใหญ่ของจังหวัดเชียงใหม่

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนไทใหญ่ในเชียงใหม่ ซึ่งได้แก่ สมาคมไทใหญ่เพื่อการศึกษาและวัฒนธรรม (Tai Education and Cultural Association) ก่อตั้งขึ้นเพื่อขับเคลื่อนงานด้านวัฒนธรรมไทใหญ่โดยเฉพาะ ตั้งอยู่ที่วัดกุ้เต้า อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยเป็นศูนย์รวมของคนไทใหญ่ในจังหวัดเชียงใหม่ในการจัดกิจกรรมต่างๆ

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาแบบมุ่งเน้นการศึกษา โดยใช้หลักของการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์เด็กข้ามชาติในจังหวัดเชียงใหม่ ผลกระทบของแรงงานข้ามชาติในด้านต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการจัดการศึกษาให้กับเด็กข้ามชาติที่เกิดในจังหวัดเชียงใหม่

วิธีการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้คือการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ในสมาคมไทใหญ่เพื่อการศึกษาและวัฒนธรรม จำนวน 10 คน และครอบครัวกลุ่มแรงงานข้ามชาติ จำนวน 10 ครอบครัว ซึ่งการเลือกกลุ่มตัวอย่างทำโดยวิธีลูกบอลหิมะ (Snowball technique) เมื่อได้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างแรกแล้ว จึงขอความร่วมมือให้กลุ่มตัวอย่างช่วยแนะนำคนที่รู้จักที่เป็นครอบครัวเด็กกลุ่มแรงงานข้ามชาติกันต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

1) แบบบันทึกที่ไม่มีโครงสร้างสำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ในสมาคมไทใหญ่เพื่อการศึกษาและวัฒนธรรม และครอบครัวกลุ่มแรงงานข้ามชาติ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการทราบถึงข้อมูลในเรื่อง สถานการณ์แรงงานข้ามชาติในจังหวัดเชียงใหม่ ที่อยู่ในกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนไทใหญ่ของจังหวัดเชียงใหม่ ในช่วงปี 2564 ที่ส่งผลกระทบต่อด้านสังคม ทางด้านความมั่นคงของประเทศ ทางด้านสาธารณสุข จำนวน 20 ชุด

2) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างสำหรับผู้ปฏิบัติหน้าที่ในสมาคมไทใหญ่เพื่อการศึกษาและวัฒนธรรม และครอบครัวกลุ่มแรงงานข้ามชาติ ซึ่งมีจุดประสงค์ต้องการทราบข้อมูลด้านผลกระทบต่อการจัดการศึกษาสำหรับเด็ก กลุ่มแรงงานข้ามชาติในจังหวัดเชียงใหม่ ที่อยู่ในกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนไทใหญ่ของจังหวัดเชียงใหม่ในช่วงปี 2564 จำนวน 20 ชุด

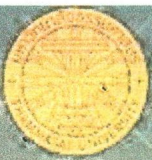
การวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อที่จะได้จัดการข้อมูลที่ได้มาทั้งหมดที่ได้กล่าวมาข้างต้น จากแบบบันทึกที่ไม่มีโครงสร้างและการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูป MAXQDA เนื่องจากโปรแกรมนี้นี้มีคุณสมบัติในการช่วยจัดการและบูรณาการชนิดของข้อมูลที่มีความแตกต่างกันได้เป็นอย่างดี ภายหลังจากผู้วิจัยได้ดึงข้อมูลจากถอดเทปการสัมภาษณ์ ข้อมูลทั้งหมดจะได้จัดพิมพ์อยู่ในโปรแกรม เพื่อให้ข้อมูลถูกจัดเข้าในเชิงความคิดรวบยอด และถูกระบุประเภทที่มีความโดดเด่นชัดเจนออกมา

สรุปผลการวิจัย

สถานการณ์เด็กข้ามชาติในจังหวัดเชียงใหม่

แรงงานข้ามชาติที่เดินทางเข้ามาในจังหวัดเชียงใหม่ส่วนใหญ่แล้วล้วนมาจากกลุ่มนายหน้าที่นำพาเข้ามาในประเทศไทยทั้งสิ้น พวกกลุ่มแรงงานข้ามชาติต้องเสียค่านายหน้ามากมายเพื่อที่จะเข้ามาอยู่ในประเทศไทยเพื่อเริ่มต้นการใช้ชีวิตใหม่ในจังหวัดเชียงใหม่ นายหน้าถือว่าเป็นบุคคลสำคัญในการอำนวยความสะดวกให้แก่พวกเขา ตั้งแต่การดำเนินการเข้าประเทศ การหาที่พัก การหาที่ทำมาหากิน โดยนายหน้าเหล่านี้ส่วนใหญ่อีกจะเป็นคนที่แรงงานข้ามชาติเหล่านี้รู้จักมักคุ้นกันเป็นอย่างดี เช่น เป็นเพื่อน เป็นญาติ พี่น้อง หรือคนในหมู่บ้านเดียวกัน หรืออาจจะเป็นคนที่ไม่เคย

รู้จักกันมาก่อน แต่ได้รับการติดต่อให้จากคนรู้จักเพื่อนำตนเข้ามายังประเทศไทย เมื่อเข้ามาอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่แล้ว แรงงานข้ามชาติแทบจะไม่รู้เลยว่าตนเองจะได้ทำงานประเภทไหน อย่างไร เสี่ยงอันตรายต่อชีวิตมากนักน้อยแค่ไหน และที่สำคัญค่าตอบแทนที่ตนเองจะได้รับนั้นมีค่าเท่าไร พวกเขาต้องใช้ชีวิตในประเทศไทยแบบว่ามาตายเอาตาย หน้า

และอย่างที่เกริ่นตั้งแต่ต้นว่าในปัจจุบันแรงงานข้ามชาติในประเทศไทยมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นทุกปี จากสถิติ สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว พ.ศ.2565 แรงงานข้ามชาติที่เข้ามาในประเทศไทยมีมากถึง 3,005,376 ราย ส่วนใหญ่ อาศัยอยู่ในเขตปริมณฑล จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดนนทบุรี จังหวัดปทุมธานี จังหวัดนครปฐม และจังหวัด สมุทรสาคร ส่วนภาคเหนือ พบว่ามีจำนวน 179,309 ราย ทั้งนี้เนื่องจากสถานการณ์โควิดในประเทศไทยมีความ รุนแรงมากขึ้นจนช่วงครึ่งเดือนหลังของเดือนกรกฎาคม พ.ศ.2563 ตัวเลขผู้ติดเชื้อรายวันเข้าสู่หลักหมื่น ทำให้พบ แรงงานข้ามชาติติดโควิดกันมาก และพบผู้เสียชีวิตเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน ที่สำคัญคือการเข้าถึงบริการสาธารณสุขก็ เป็นไปอย่างยากลำบากมากกว่าเดิม จึงส่งผลกระทบต่อแรงงานข้ามชาติในประเทศไทยจากสถานการณ์แรงงานข้าม ชาติตั้งแต่ปี พ.ศ.2563 พบว่าแรงงานข้ามชาติลดลงเหลือเพียง 2,459,785 ราย ลดจำนวนลงมากถึง 545,595 ราย และในปี พ.ศ.2564 มีจำนวนแรงงานข้ามชาติ 1,475,085 ราย

ทั้งนี้ แรงงานข้ามชาติที่เข้ามาในจังหวัดเชียงใหม่ในปี พ.ศ.2562 มีจำนวนแรงงานข้ามชาติที่เข้ามามากถึง 27,115 ราย และในปี พ.ศ.2563 มีจำนวนแรงงานข้ามชาติที่ยังอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ 21,002 ราย ดังนั้นเด็กที่เกิด จากแรงงานข้ามชาติในแต่ละปีก็มีมากด้วยเช่นกัน ดังสถิติจากเครือข่ายองค์กรที่ทำงานด้านประชากรข้ามชาติได้ระบุ ว่า “มีเด็กข้ามชาติ 99 เปอร์เซ็นต์อยู่ในไทยอย่างไม่ถูกกฎหมายและต้องตกเป็นเหยื่อของกระบวนการค้ามนุษย์ พร้อมพบประเด็นการศึกษาของเด็กยังมีปัญหาไม่เชื่อมโยงกับประเทศต้นทาง” (องค์กรเอกชนเพื่อสาธารณประโยชน์, 2565) โดยเด็กที่ผ่านกระบวนการพิสูจน์สัญชาติมีเพียง 3,335 คน จากเด็กข้ามชาติกว่า 300,000 คน เด็กที่เกิดจาก แรงงานข้ามชาติจึงเป็นเด็กไร้รัฐไร้สัญชาติ หรือหลายคนเข้าใจว่าเป็นเด็กที่มีชีวิตอยู่โดยไร้ตัวตนในแผ่นดินที่อยู่ และไม่ ถูกยอมรับว่าเป็นพลเมืองของรัฐใดในโลก ซึ่งสำหรับในประเทศไทยเด็กที่ไม่มีสัญชาติไทยหรือสัญชาติใดเลยจะถูก จัดเป็นเด็กไร้สัญชาติ และหากไม่มีเอกสารแสดงตนของรัฐไทย หรือรัฐใดอีก ก็จะกลายเป็นเด็กไร้รัฐไร้สัญชาติที่ไร้ เอกสาร และจะถูกสันนิษฐานว่าเป็นคนที่เข้าเมืองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย สถานะที่ไร้รัฐไร้สัญชาตินี้ ส่งผลทำให้เด็ก คนดังกล่าวไม่มีตัวตนในทางกฎหมาย ถึงแม้ว่าเด็กๆ เหล่านั้นจะมีชีวิตเฉกเช่นกับเด็กทั่วไปก็ตาม แต่ก็เป็ชีวิตที่ไร้ ตัวตน เด็กไร้สัญชาติมักเป็นผู้ที่ถูกกลืน เพราะในทางกฎหมายก็เสมือนกับไม่มีใครมองเห็นและได้ยินพวกเขา ความไร้ สัญชาติจึงเป็นอุปสรรคสำคัญต่อชีวิตของเด็ก และเด็กเหล่านั้นมักต้องเผชิญกับผลกระทบของภาวะไร้สัญชาติต่อชีวิต ความเป็นอยู่อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ในแทบทุกวัน

ข้อมูลที่ได้จากผู้ปฏิบัติหน้าที่ในสมาคมไทใหญ่เพื่อการศึกษาและวัฒนธรรม และครอบครัวกลุ่มแรงงานข้าม ชาติ ทำให้ทราบว่าภาวะไร้สัญชาติทำให้เด็กเข้าไม่ถึงสิทธิขั้นพื้นฐานที่จำเป็นหลายประการ และนี่คือสาเหตุหลักที่

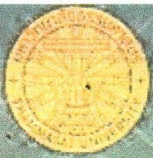

นำไปสู่การขาดโอกาส และมักถูกเลือกปฏิบัติและกีดกันจากการมีส่วนร่วมในสังคม โดยเด็กไร้สัญชาติมักตกอยู่ในสถานะเปราะบาง ที่นำไปสู่ปัญหาหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นความยากจน การขาดโอกาส และการเข้าไม่ถึงการศึกษา การรักษาพยาบาล และความคุ้มครองทางสังคม รวมทั้งก่อให้เกิดความเสี่ยงสูงขึ้นในประเด็นคุ้มครองเด็ก เช่น ความรุนแรง การละเมิด การแสวงหาประโยชน์ การค้ามนุษย์ หรือการถูกใช้แรงงานเด็ก เมื่อเด็กไร้สัญชาติเติบโตจนถึงวัยที่สามารถทำงานได้ ก็มักจะเผชิญข้อจำกัด และการถูกเลือกปฏิบัติ เช่น การไม่สามารถทำงานบางอาชีพได้ หรือการได้รับค่าจ้างที่น้อยกว่าปกติ ในหลายกรณีตัวเลือกการทำงานมีอย่างจำกัดมากจนมักถูกจ้างให้ทำงานที่เสี่ยงอันตราย นอกจากนี้ เด็กไร้สัญชาติมักถูกกีดกันจากสิทธิขั้นพื้นฐานอีกด้วย เช่น สิทธิในการได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย ภาวะไร้สัญชาติมักมีสภาพปัญหาเป็นวงจรสืบต่อเนื่องจากรุ่นสู่รุ่น กล่าวคือ บุตรหลานของผู้ไร้สัญชาติจะสืบทอดสถานะไร้สัญชาติตั้งแต่แรกเกิด และสถานะนี้ก็ยังสืบทอดไปเรื่อย ๆ จนกว่ากระบวนการพัฒนาสถานะจะแล้วเสร็จ ซึ่งมักกินเวลานานหลายปี เป็นผลให้วงจรปัญหาดังกล่าวดำรงต่อเนื่องและทำให้มีเด็กที่ตกอยู่ในภาวะไร้สัญชาติเพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ

ไม่ใช่เพียงแค่ปัญหาทางด้านการศึกษาของเด็กข้ามชาติเท่านั้นที่เป็นปัญหาสำคัญในปัจจุบัน ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในสมาคมไทใหญ่เพื่อการศึกษาและวัฒนธรรม และครอบครัวกลุ่มแรงงานข้ามชาติ ยังมีความวิตกกังวลในเรื่องของการค้ามนุษย์หรือการถูกใช้แรงงานเด็กอีกด้วย เพราะเมื่อศึกษาจากสถิติข้อมูลรายงานสถานการณ์และการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา พบว่าตัวเลขของเด็กข้ามชาติที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี และตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ แบ่งออกเป็นประเทศพม่า จำนวน 159 คน ประเทศกัมพูชา จำนวน 63 คน และประเทศลาว จำนวน 73 คน (องค์การช่วยเหลือเด็กประจำประเทศไทย, 2565) ซึ่งเด็กเหล่านี้ถูกบังคับให้มาค้าประเวณี บังคับให้เป็นเด็กขอทาน และถูกบังคับให้เป็นแรงงานเด็ก ดังนั้นปัญหาเหล่านี้รัฐบาลไทยควรตระหนักและควรมีมาตรการ หรือข้อกฎหมายที่จะช่วยทำให้เด็กข้ามชาติเหล่านี้ มีสิทธิอาศัยอย่างถูกต้องในประเทศไทย เพื่อให้เด็กข้ามชาติหลุดพ้นจากกระบวนการค้ามนุษย์และถูกบังคับใช้เป็นแรงงานเด็ก

การจัดการศึกษาให้กับเด็กกลุ่มแรงงานข้ามชาติในจังหวัดเชียงใหม่

ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในสมาคมไทใหญ่เพื่อการศึกษาและวัฒนธรรม ระบุว่าจากข้อมูลของทางองค์กรเอกชนเพื่อสาธารณประโยชน์ที่ได้กล่าวไว้ว่า มีเด็กข้ามชาติ 99 เปอร์เซนต์อยู่ในไทยอย่างไม่ถูกกฎหมาย และต้องตกเป็นเหยื่อของกระบวนการค้ามนุษย์ พร้อมพบประเด็นการศึกษาของเด็กยังมีปัญหาไม่เชื่อมโยงกับประเทศต้นทางนั้น ถือว่าเป็นปัญหาที่กระทบต่อสังคมอย่างมาก การจัดการศึกษาให้แก่เด็กในครอบครัวแรงงานข้ามชาตินั้น จึงแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะด้วยกันคือ (1) จากการศึกษาในชั้นเรียนที่ไม่เป็นทางการที่จัดขึ้นกันเองโดย NGO และ (2) จากการเข้าเรียนสถานศึกษาของไทย

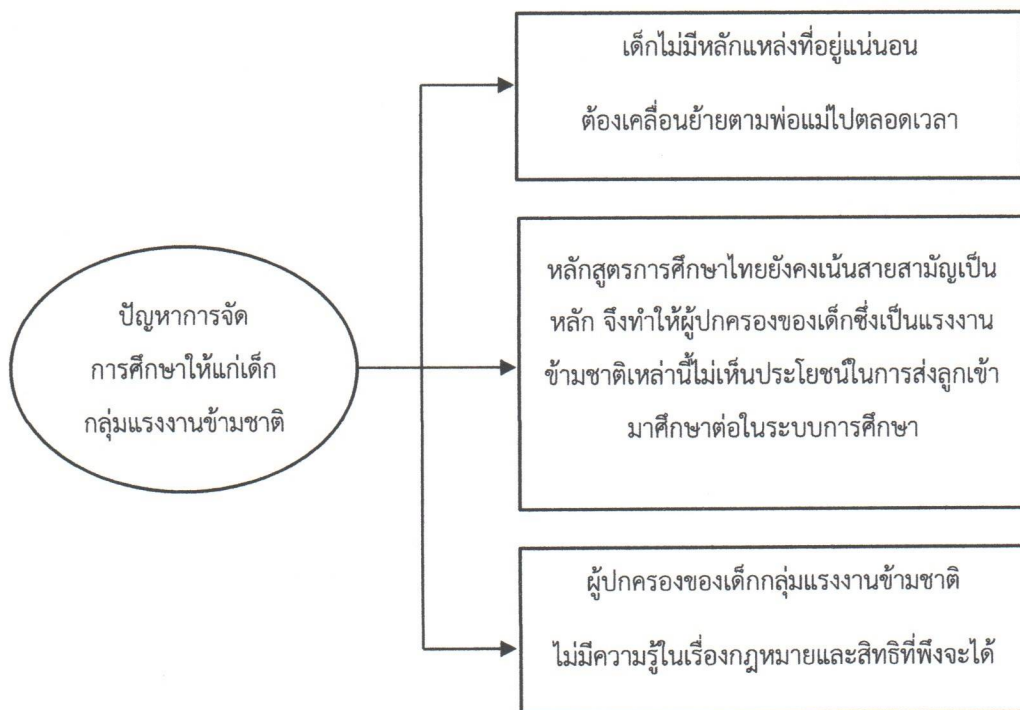
ซึ่งจากลักษณะการจัดการศึกษาลักษณะที่ 2 ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในสมาคมไทใหญ่เพื่อการศึกษาและวัฒนธรรมและครอบครัวกลุ่มแรงงานข้ามชาติ มองว่าการเข้าเรียนของเด็กข้ามชาติในสถานศึกษาของไทยให้เหมือนกับเด็กในประเทศไทยนั้นค่อนข้างที่จะเป็นไปได้ยาก ในจังหวัดเชียงใหม่มีสถานศึกษาหลายแห่งยังคงอ้างว่าเด็กข้ามชาติไม่มีสัญชาติไทย จึงไม่สามารถรับเข้าเรียนในสถานศึกษานั้นๆ ได้ อีกทั้งปัญหาในเรื่องของผู้ปกครองของเด็กแรงงานข้ามชาติที่ไม่มีความรู้ในเรื่องของการนำบุตรหลานของตนเองไปสมัครเรียนในโรงเรียนของรัฐไทย โดยจากการสัมภาษณ์นายจ้างของผู้ใช้แรงงานข้ามชาติ คุณปริศนา สมจิตร (2563) ระบุว่าได้จ้างแรงงานข้ามชาติครอบครัวหนึ่งเข้าทำงานในตำแหน่งแม่บ้านและคนงานประจำสถาบันกวดวิชาในเชียงใหม่ โดยได้รับคำแนะนำมาจากนายจ้างคนเดิมของแรงงานข้ามชาติครอบครัวนี้ ทางนายจ้างจึงรับจ้างเข้าทำงานเพราะเห็นว่าเป็นผู้ที่มีความขยันขันแข็ง อีกทั้งไม่มีปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัย ครอบครัวของแรงงานข้ามชาติครอบครัวนี้มีลูกผู้หญิง 1 คน อายุประมาณ 4-5 ปี เกิดที่ประเทศไทย นายจ้างจึงได้สอบถามว่าได้นำลูกไปเข้าโรงเรียนที่ไหน แรงงานข้ามชาติทั้งสองคนสามารถตอบเป็นเสียงเดียวกันว่าลูกของตนยังไม่ได้เข้าเรียนเลย และคิดว่าจะพากลับไปเข้าเรียนหนังสือที่บ้านเกิดของตนที่ประเทศพม่า ซึ่งตัวนายจ้างจึงสอบถามไปว่าทำไมถึงไม่ส่งลูกเข้าเรียนในโรงเรียนที่นั่นก่อน ทั้งสองสามารถตอบต่างก็บอกว่าตนทั้งสองคนไม่รู้ว่าโรงเรียนที่ประเทศไทยสามารถรับลูกของตนเข้าเรียนได้ เพราะตนไม่มีความรู้ด้านนี้เลย จึงไม่สามารถจะขอคำแนะนำหรือปรึกษากับใครหรือหน่วยงานองค์กรใดๆ เมื่อสอบถามยังเด็กข้ามชาติคนดังกล่าวในเรื่องการเข้าเรียนหนังสือ เด็กดูมีความสุขและมีท่าทีที่ดีใจเป็นอย่างมากที่พูดถึงเรื่องการเรียนหนังสือ เด็กบอกว่าอยากที่จะไปโรงเรียน อยากจะแต่งชุดนักเรียนเหมือนเด็กคนอื่นๆ ที่เห็นในตอนเช้าๆ เด็กตอบอย่างภูมิใจว่าอยากที่จะเรียนหนังสือ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในสมาคมไทใหญ่เพื่อการศึกษาและวัฒนธรรม และครอบครัวกลุ่มแรงงานข้ามชาติยังให้ข้อมูลสำคัญที่ว่า เนื่องจากบางครอบครัวของแรงงานข้ามชาติและเด็กที่เกิดมาไม่ได้มีชื่ออยู่ในทะเบียนราษฎรของกระทรวงมหาดไทย นั่นก็คือไม่มีเลข 13 หลัก ถึงแม้เด็กกลุ่มนี้จะมีสิทธิในการศึกษาแต่ก็ยังขาดสิทธิขั้นพื้นฐานด้านอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นสิทธิในการรักษาพยาบาล และสิทธิในการเดินทาง ซึ่งพวกเขาไม่สามารถเดินทางออกนอกพื้นที่การศึกษาได้ ยกเว้นว่าจะได้รับอนุญาตจากทางอำเภอเท่านั้น ส่วนเด็กอีกกลุ่มหนึ่งคือเด็กไร้สัญชาติที่เป็นลูกหลานกลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มนี้เกิดในจังหวัดเชียงใหม่ของประเทศไทยก็จริง มีหลักฐานการเกิดและมีชื่ออยู่ในทะเบียนราษฎรคือมีเลข 13 หลัก แต่ก็ยังไม่ได้รับสัญชาติไทย ข้อค้นพบดังกล่าวทำให้ทราบว่าสภาพความไร้รัฐไร้สัญชาติที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ถือได้ว่าเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นตั้งแต่อดีตและดำเนินต่อเนื่องมาในปัจจุบัน แม้จะมีความพยายามร่วมมือจากหลายภาคส่วนเพื่อแก้ไขปัญหาี้ โดยมีแนวนโยบายและกฎหมายที่ครอบคลุม แต่ปัญหาในทางปฏิบัติยังคงเป็นสาเหตุหลักของข้อท้าทายที่ทำให้ยังไม่สามารถยุติวงจรไร้รัฐไร้สัญชาติได้อย่างเด็ดขาดได้ จึงส่งผลให้ยังมีเด็กที่อยู่ในภาวะไร้รัฐไร้สัญชาติอยู่นับแสนคนในหลายๆ พื้นที่ของจังหวัดเชียงใหม่และในระดับประเทศไทย ซึ่งเมื่อเด็กกลุ่มนี้เกิดมาพร้อมกับคำว่า “ไร้สัญชาติ” ชีวิตที่ควรจะได้รับสิทธิขั้นพื้นฐาน โอกาสในการเลือกเรียนสิ่งที่

รัก ได้ทำงานที่อยากทำ ได้ทำตามความฝัน ได้แสดงความสามารถที่ตัวเองมี หรือแม้กระทั่งได้เที่ยวเล่นเหมือนเด็กปกติทั่วไปก็กลายเป็นแค่จินตนาการเพียงเท่านั้น

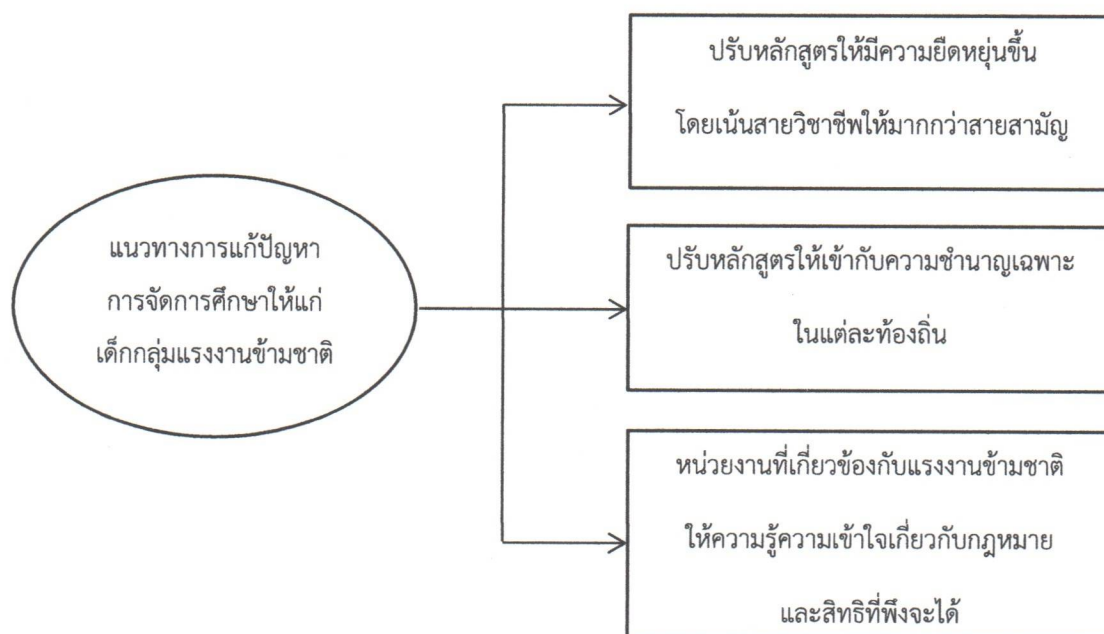
ดังนั้นแล้ว ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในสมาคมไทใหญ่เพื่อการศึกษาและวัฒนธรรมและครอบครัวกลุ่มแรงงานข้ามชาติ มองว่าภาครัฐของไทยจึงควรให้ความรู้และความเข้าใจกับกลุ่มแรงงานข้ามชาติในเรื่องต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการจัดการศึกษาให้กับบุตรหลานของกลุ่มแรงงานข้ามชาติ เรื่องสิทธิทางด้านสาธารณสุข ภาครัฐของไทยอย่างสร้างความหวาดกลัวให้กับกลุ่มแรงงานข้ามชาติ เพราะจะทำให้กลุ่มแรงงานข้ามชาติไม่กล้าที่จะเผชิญหน้ากับภาครัฐเมื่อปัญหาต่างๆ ในการเข้ามาใช้แรงงานในประเทศไทย ซึ่งกลุ่มแรงงานข้ามชาติถือว่าเป็นต้นทุนการผลิตที่สำคัญในภาคแรงงาน การให้ความรู้ในเรื่องกฎหมายและการประพฤติปฏิบัติเมื่ออยู่ในผืนแผ่นดินไทยจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง เพราะปัจจุบันกลุ่มแรงงานข้ามชาติจำนวนมากไม่ยอมที่ขาดการศึกษาเรียนรู้ในพื้นที่ปลายทาง และยังเข้าไม่ถึงสิทธิขั้นพื้นฐาน สิทธิแรงงาน และการบริการจากภาครัฐที่ดีและเพียงพอ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องสิทธิด้านสุขภาพและสิทธิทางการศึกษา เป็นต้น ซึ่งปัญหาการจัดการศึกษาให้กับเด็กข้ามชาติผู้เขียนขอนำเสนอในรูปของแผนภาพดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1: แสดงปัญหาการจัดการศึกษาให้แก่เด็กกลุ่มแรงงานข้ามชาติ

จากแผนภาพที่ 1 จะเห็นได้ว่าปัญหาของการจัดการศึกษาให้แก่เด็กข้ามชาตินั้นปัญหาประการแรกเลยก็คือ เด็กไม่มีหลักแหล่งที่อยู่แน่นอน ต้องเคลื่อนย้ายตามพ่อแม่ไปตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งพ่อแม่แรงงานข้ามชาติที่เป็นคนงานก่อสร้าง มักจะเดินทางย้ายที่ทำงานไปที่อื่นๆ อยู่ตลอดเวลา ทำให้เด็กแรงงานข้ามชาติยากที่จะเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนได้ครบหลักสูตร บางครั้งเด็กต้องออกจากโรงเรียนกลางคัน พ่อย้ายไปที่ใหม่จึงยากต่อการเข้าเรียนในโรงเรียนทั่วไป ปัญหาอีกประการหนึ่งก็คือ หลักสูตรการศึกษาของไทยยังคงเน้นแต่สายสามัญเป็นหลัก จึงทำให้ผู้ปกครองของเด็กข้ามชาติเหล่านี้มองไม่เห็นประโยชน์ในการส่งลูกเข้ามาศึกษาต่อในระบบการศึกษา เพราะผู้ปกครองมักจะมองว่าเมื่อเด็กเรียนไปแล้วไม่ได้ใช้ประโยชน์ในการทำมาหากิน ไม่สนองต่อชีวิตความเป็นอยู่ของพวกเขา ก็ไม่มีประโยชน์อะไรที่จะส่งให้ลูกหลานของตนเข้าเรียนในโรงเรียนทั่วไป โดยมองว่าการให้เด็กได้ติดตามพ่อแม่ไปทำงานในทุกๆ ที่ เด็กจะเกิดการเรียนรู้ในอาชีพนั้นๆ เองโดยไม่ต้องเข้าศึกษาในโรงเรียน พ่อโตมาลูกหลานของเขา ก็ช่วยงานของพวกเขาได้ทันที และประการสุดท้ายก็คือผู้ปกครองของเด็กกลุ่มแรงงานข้ามชาติไม่มีความรู้ในเรื่องกฎหมายและสิทธิที่พึงจะได้รับ จึงไม่รู้ว่าจะต้องนำลูกไปสมัครเรียนที่ไหน มีขั้นตอนอย่างไร ถ้าไม่มีนายจ้างเป็นผู้จัดการให้ ลูกหลานของตนก็จะไม่ได้เข้าเรียนในโรงเรียนทั่วไปได้ ดังนั้นปัญหาดังกล่าวที่นำเสนอข้างต้น ผู้เขียนจึงอยากขอนำเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ดังแผนภาพที่ 2 ต่อไปนี้

แผนภาพที่ 2: แสดงแนวทางการปัญหาการจัดการศึกษาให้แก่เด็กกลุ่มแรงงานข้ามชาติ

ทั้งนี้จากแผนภาพที่ 2 จะเห็นได้ว่าแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการศึกษาให้แก่เด็กกลุ่มแรงงานข้ามชาตินั้น แนวทางการแก้ปัญหาดังกล่าว ควรเริ่มต้นจากการแก้ไขระบบการศึกษาไทย โดยระบบการศึกษาต้องปรับปรุง หลักสูตรใหม่ให้มีความยืดหยุ่นได้ โดยอาจจะหันมาเน้นสายวิชาชีพให้มากขึ้น หรือปรับหลักสูตรให้เข้ากับความต้องการเฉพาะในแต่ละท้องถิ่น เช่น เด็กที่อยู่ในเขตก่อสร้างก็สามารถนำทักษะความรู้ในเรื่องของการก่อสร้างที่เล่าเรียนในระบบไปต่อยอดปรับปรุงใช้ได้เลย และเมื่อถึงเวลาที่เด็กต้องเคลื่อนย้ายไปในพื้นที่อื่นกับครอบครัว เด็กก็สามารถเข้าเรียนในโรงเรียนใหม่ได้ทันที แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มแรงงานข้ามชาติ ควรต้องตระหนักและให้ความสำคัญในเรื่องของการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและสิทธิที่พึงจะได้ดังกล่าวด้วย

สอดคล้องกับ ชูพินิจ เกษมณี (2545) ที่ได้มองระบบการศึกษาของไทยว่ายังมองข้ามการศึกษาของกลุ่มชนต่างวัฒนธรรมอยู่มาก ทั้งที่การศึกษาแผนใหม่ของไทยได้คัดลอกรูปแบบและวิธีการมาจากประเทศตะวันตกอย่างเต็มที่ และทั้ง ๆ ที่ต้นแบบดังกล่าวได้มีการปรับตัวตามกระแสเรียกร้องของขบวนการประชาชนจนเกิดเป็นการศึกษาพหุวัฒนธรรมขึ้น แต่ระบบการศึกษาของประเทศไทยกลับมิได้มีการปรับตัวในแนวทางเดียวกันเลย เนื่องจากหลักสูตรของประเทศไทยใช้ระบบหลักสูตรแกนกลางที่ถูกกำหนดรายละเอียดของเนื้อหาการเรียนการสอนไว้แล้ว ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นความรู้และทักษะของการเป็นพลเมืองที่ดีแห่งรัฐชาติมากกว่าเพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนและท้องถิ่น อีกทั้งกระบวนการพัฒนาหลักสูตรการศึกษายังมีลักษณะเน้นกระบวนการจากบนสู่ล่าง (Top-down Process) มากกว่าการเอื้อให้เกิดการมีส่วนร่วมจากฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง จึงทำให้บุคลากรทางการศึกษาส่วนใหญ่คุ้นเคยกับการทำตามคำสั่งมากกว่าคิดริเริ่มอะไรใหม่ๆ จากฐานล่างขึ้นมา ทั้งนี้ ชูพินิจ เกษมณี (2545) ยังเห็นว่าเป้าหมายของการศึกษาพหุวัฒนธรรมคือ ช่วยให้แต่ละคนเข้าใจตนเองโดยมองตนเองจากมุมมองของวัฒนธรรมอื่นๆ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การเสริมสร้างให้แต่ละกลุ่มชาติพันธุ์เกิดความคุ้นเคยกับวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์อื่นว่ามีความหมายและมีเหตุผลผลเช่นเดียวกับวัฒนธรรมของตนเอง ดังนั้นจึงต้องจัดสภาพแวดล้อมทั้งหมดของโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ในแนวนี้

การอภิปรายผล

ประเทศไทยดูเหมือนว่าจะเป็นประเทศที่ให้ที่พักพิงกับกลุ่มแรงงานข้ามชาติได้ดีกว่าประเทศเพื่อนบ้านอื่นๆ และที่สำคัญประเทศไทยยังให้อาชีพที่ดีกว่าอีกด้วยเช่นกัน เมื่อเทียบกับค่าแรงงานกับประเทศอื่นๆ ประเทศไทยก็ถือว่าเป็นประเทศที่ให้ค่าตอบแทนกับกลุ่มแรงงานข้ามชาติสูงพอสมควร แต่บางครั้งแรงงานข้ามชาติที่เข้ามา ก็มักจะลักลอบเข้ามาแบบผิดกฎหมาย มีแรงงานข้ามชาติจำนวนไม่น้อยที่เข้ามาแบบถูกกฎหมาย ด้วยเหตุที่แรงงานข้ามชาติมองว่าประเทศไทยมีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจสูงกว่าประเทศเพื่อนบ้านประเทศอื่นๆ และประเทศไทยยังขาดแคลนแรงงานภาคอุตสาหกรรมและเกษตรกรรม จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญในการดึงดูดให้แรงงานข้ามชาติจากประเทศที่ด้อยกว่าทางเศรษฐกิจ เดินทางเข้ามาเพื่อขายแรงงานในประเทศไทย โดยงานที่แรงงานข้ามชาตินิยมทำ

มากเมื่อเข้ามายังประเทศไทย นั่นก็คืออาชีพ กรรมกร คนงานประมง เด็กปัมน้ำมัน ช่างตัดเย็บเสื้อผ้า พนักงานเสิร์ฟ คนรับใช้ และกลุ่มแรงงานข้ามชาติที่เดินทางเข้ามาทำงานในประเทศไทยมักจะเป็นชาวพม่าและชาวกัมพูชาเป็นส่วนใหญ่ (มูลนิธิเพื่อสิทธิมนุษยชนแห่งรัฐฉานและเครือข่ายปฏิบัติงานสตรีไทใหญ่, 2562)

ซึ่งปัญหาที่พบตามมาหลังจากที่เกิดภาวะแรงงานข้ามชาติเข้ามาในประเทศเป็นจำนวนมากขึ้นๆ แบบนี้ทุกปี ก็ส่งผลกระทบหลายอย่างที่เกิดขึ้นในประเทศไทย โดยในจังหวัดเชียงใหม่พบว่า ไม่ว่าจะเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อด้านสังคม ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อด้านความมั่นคงของประเทศ ตลอดจนปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อด้านสาธารณสุข โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาทางการจัดการศึกษาให้กับเด็กกลุ่มแรงงานข้ามชาติ ซึ่งสาเหตุของปัญหาที่พบก็คือ (1) เด็กไม่มีหลักแหล่งที่อยู่แน่นอน ต้องเคลื่อนย้ายตามพ่อแม่ไปตลอดเวลา (2) หลักสูตรการศึกษาของไทยยังคงเน้นแต่สายสามัญเป็นหลัก จึงทำให้ผู้ปกครองของเด็กข้ามชาติเหล่านี้มองไม่เห็นประโยชน์ในการส่งลูกเข้ามาศึกษาต่อในระบบการศึกษา และ (3) ผู้ปกครองของเด็กกลุ่มแรงงานข้ามชาติไม่มีความรู้ในเรื่องกฎหมายและสิทธิที่พึงจะได้รับ และแนวทางในการแก้ปัญหาดังกล่าวในเรื่องของแนวทางการจัดการศึกษาให้แก่เด็กกลุ่มแรงงานข้ามชาตินั้น ควรเริ่มต้นจากการแก้ระบบการศึกษาไทย โดยระบบการศึกษาต้องปรับปรุงหลักสูตรใหม่ให้มีความยืดหยุ่นได้ โดยอาจจะหันมาเน้นสายวิชาชีพให้มากขึ้น หรือปรับหลักสูตรให้เข้ากับความต้องการเฉพาะในแต่ละท้องถิ่น และหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มแรงงานข้ามชาติ ควรให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและสิทธิของกลุ่มแรงงานข้ามชาติที่พึงได้รับด้วย อีกทั้งในเรื่องของความเป็นพหุวัฒนธรรม การอยู่ร่วมกันไม่ว่าจะคนในประเทศหรือแรงงานข้ามชาติเอง ก็ต้องต่างมีความเคารพและให้การยอมรับในความแตกต่างและหลากหลายทางวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน

ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องทางด้าน รัฐมิตี อาพัทธนันท์ (2556) ได้ศึกษานโยบายของรัฐและการปฏิบัติของโรงเรียน รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนต่างด้าวที่เรียนอยู่ในโรงเรียนของรัฐในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ในพื้นที่จังหวัดระนองและจังหวัดปัตตานี ผลการวิจัยพบว่าถึงแม้รัฐจะมีนโยบายให้เด็กต่างด้าวเข้าเรียนในโรงเรียนของรัฐได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย แต่ในทางปฏิบัติรัฐไม่มีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองชาวต่างด้าวรู้ถึงนโยบายนี้ นอกจากนั้นยังไม่มีแนวทางปฏิบัติในการจัดนักเรียนต่างด้าวให้เข้าชั้นเรียนที่เหมาะสม การจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนต่างด้าวยังไม่มีคำนึงถึงวัฒนธรรมของนักเรียนต่างด้าวเท่าใดนัก ผลการวิจัยพบว่านักเรียนต่างด้าวที่เรียนในโรงเรียนของรัฐออกกลางคันเป็นจำนวนมาก จากการวิจัยสรุปได้ว่า ถึงแม้ว่ารัฐจะมีนโยบายให้เด็กต่างด้าวเข้าเรียนในโรงเรียนรัฐได้ แต่ในทางปฏิบัติแล้วโอกาสทางการศึกษาของนักเรียนต่างด้าวยังถูกจำกัดอยู่มาก ในการวิจัยนี้ก็เช่นเดียวกัน จากการพูดคุยกับผู้ปกครองแรงงานต่างด้าวหลายครอบครัวพบว่า พวกเขาไม่รู้วาลูกหลานของตนมีสิทธิในการเข้าเรียนในโรงเรียนไทย ผู้ปกครองจำนวนน้อยที่รู้และส่งลูกเข้าเรียน ส่วนใหญ่รู้จากคนไทยที่บ้านอยู่ใกล้กันหรืออยู่ในชุมชนเดียวกัน จากการสัมภาษณ์ครูในโรงเรียนที่เด็กต่างด้าวเข้าเรียนพบว่า เด็กส่วนใหญ่มีนายจ้างชาวไทยหรือเจ้าหน้าที่องค์กรเอกชนพามาสมัครเข้าเรียน บ้างก็มี

พระสงฆ์ในชุมชนที่เล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาพามาสัมคร บ้างก็มีครูหรือเจ้าหน้าที่การศึกษาที่คุ้นเคยกันพามาสัมคร ส่วนน้อยมากที่ผู้ปกครองต่างด้าวพาลูกหลานมาสมัครเข้าโรงเรียนไทยด้วยตนเอง

นโยบายของรัฐที่เปิดโอกาสให้เด็กต่างด้าวเข้าเรียนในโรงเรียนของรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อ พ.ศ.2548 นั้น เป็นนโยบายที่ดีและเป็นนโยบายที่สมควรทำและต้องทำ แต่จากสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวของเด็กต่างด้าวทำให้เด็กไม่มีโอกาสเรียนต่อในชั้นสูง หรือใช้โอกาสทางการศึกษาที่ได้รับเป็นเครื่องมือในการยกระดับคุณภาพชีวิตให้แก่ตนเองและครอบครัว เห็นได้ชัดว่าการที่รัฐเปิดโอกาสให้เด็กต่างด้าวเข้าเรียนอย่างเดียวนั้นไม่เพียงพอ รัฐต้องมีมาตรการอื่นที่ช่วยให้เด็กต่างด้าวได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ และได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและแท้จริง รัฐต้องกำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาแก่เด็กต่างด้าว เช่น การจัดชั้นเรียน หลักสูตรที่สอน และการแก้ปัญหาการออกกลางคัน ถ้ารัฐมีความจริงจังกับการให้การศึกษาแก่เด็กต่างด้าวอย่างแท้จริง ซึ่งในการวางมาตรการและแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการให้การศึกษาสำหรับเด็กต่างด้าวนั้นสิ่งแรกที่รัฐต้องทำ คือการทบทวนจุดประสงค์ของการให้การศึกษาแก่เด็กต่างด้าวว่าต้องการให้การศึกษาไปเพื่ออะไร เช่น ถ้าต้องการเพียงให้เด็กต่างด้าวอ่านออกเขียนได้รู้หนังสือ รัฐน่าจะส่งเสริมการศึกษานอกระบบมากกว่า เพราะการศึกษานอกระบบอาจจะเหมาะสมกับความต้องการและความจำเป็นของเด็กต่างด้าวมากกว่า เนื่องจากสามารถนำความรู้นั้นไปใช้ได้ทันที รวมทั้งยังสามารถเรียนและทำงานไปได้พร้อมๆ กัน ดีกว่าการที่รัฐอนุญาตให้เด็กต่างด้าวเข้าเรียนแต่ไม่มีมาตรการอื่นรองรับ ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ขึ้นกับโรงเรียนที่เป็นหน่วยงานระดับปฏิบัติ เช่น ถ้ามีเด็กต่างด้าวออกกลางคันโรงเรียนไม่สามารถจำหน่ายชื่อเด็กต่างด้าวคนนั้นออกจากข้อมูลของโรงเรียนได้ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการทำงานของโรงเรียน ทำให้หลายโรงเรียนลังเลที่จะรับเด็กต่างด้าวเข้าเรียน ถ้ารัฐไม่ชัดเจนในวัตถุประสงค์ของนโยบายก็จะเกิดปัญหาเช่นในปัจจุบัน คือ มีนโยบายที่เปิดโอกาสให้เข้าเรียน แต่การจัดการเรียนการสอนและการปฏิบัติต่างๆ ไม่ได้ส่งเสริมโอกาสทางการศึกษานั้น นโยบายการให้โอกาสทางการศึกษาแก่เด็กต่างด้าวก็จะเป็นเพียงแค่การผลิตซ้ำ (Reproduce) ความไม่เท่าเทียมระหว่างคนไทยและคนต่างด้าว การศึกษาไม่ได้ช่วยให้เกิดความเท่าเทียมในสังคม

ทั้งนี้ จากข้อมูลในปี 2564 พบว่าปัจจุบันประเทศไทยมีเด็กไร้รัฐไร้สัญชาติที่อยู่ในระบบโรงเรียน (รหัสขึ้นต้นด้วย G) แต่ไม่มีชื่อในทะเบียนราษฎรอยู่ราว 80,000 คน ซึ่งเป็นเด็กที่อยู่จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย และแม่ฮ่องสอนรวมกันราว 30,000 คน ภายใต้การสนับสนุนของสหภาพยุโรปและยูนิเซฟ เมื่อกลางเดือนพฤศจิกายน 2564 โรงเรียนองค์กรท้องถิ่น และภาคประชาสังคมที่ทำงานด้านนี้ได้ลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (Memorandum of Understanding – MoU) เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนการลงทะเบียนและพัฒนาสถานะบุคคลให้แก่เด็กไร้รัฐไร้สัญชาติในพื้นที่ภาคเหนือ ทั้งนี้ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในสมาคมไทใหญ่เพื่อการศึกษาและวัฒนธรรมและครอบครัวกลุ่มแรงงานข้ามชาติมองว่าตราบไคที่ยังไม่สามารถเคลียร์ปัญหาดังกล่าวนี้นี้ตั้งแต่ในช่วง 5-6 ปีที่ผ่านมาได้ กลุ่มแรงงานข้ามชาติเหล่านี้เมื่อมีลูกหลานเกิดออกมาก็จะเกิดปัญหาต่อไปเรื่อย ๆ ดังนั้นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจึงต้องเคลียร์ให้หมด เนื่องจากสิ่งที่เห็นในปัจจุบันคือว่าตอนนี้รัฐบาลยังไม่มียุทธศาสตร์ที่ชัดเจนมากนัก แม้จะมีการพูดคุยอยู่บ้างว่าอีกประมาณ 5 ปี จะขจัดความ

ไร้สัญชาติให้หมด แต่เมื่ออยู่ในแนวปฏิบัติแล้วผู้ปฏิบัติหน้าที่ในสมาคมไทใหญ่เพื่อการศึกษาและวัฒนธรรมและครอบครัวกลุ่มแรงงานข้ามชาติยังคงกังวลและคิดว่าคงเป็นไปได้ยาก หากยังดำเนินการให้สัญชาติหรือพิสูจน์สัญชาติอย่างในปัจจุบันที่ยังตกหล่นอยู่ ไม่ว่าในพื้นที่ใดก็ตาม ก็ยังคงพบว่ามีคนไร้สัญชาติอยู่เป็นจำนวนมาก ดังนั้นแล้วรัฐจึงต้องมีนโยบายและแก้ปัญหาคนไร้สัญชาติอย่างจริงจังเสียที

การยุติภาวะไร้รัฐไร้สัญชาติของเด็ก ทางด้านของยูนิเซฟ (2564) ได้ทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาวาไรเด็กไร้รัฐไร้สัญชาติมาอย่างยาวนาน ทั้งนี้การแจ้งและจดทะเบียนการเกิดถือเป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งที่จะช่วยลดและตัดวงจรภาวะไร้สัญชาติได้ เพราะถือเป็นบันทึกทางการแรกที่แสดงถึงการมีอยู่ของเด็ก และสร้างการมีตัวตนให้เด็กผู้นั้นในทางกฎหมาย ภายใต้การสนับสนุนของพันธมิตร ยูนิเซฟร่วมมือกับกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย พัฒนาโปรแกรมและริเริ่มการเชื่อมข้อมูลของเด็กที่คลอดในโรงพยาบาลเข้ากับข้อมูลทะเบียนราษฎรโดยอัตโนมัติ โดยในปี พ.ศ.2556 โรงพยาบาลต่าง ๆ ของรัฐทั่วประเทศไทยได้เริ่มใช้ระบบการจดทะเบียนออนไลน์มาเป็นตัวเชื่อมโยงข้อมูลของทารกแรกเกิด เพื่อรับประกันว่าเด็กทุกคนที่เกิดในประเทศไทย ไม่ว่าพ่อแม่จะมีสัญชาติใด ต้องได้รับการแจ้งและจดทะเบียนการเกิด และได้รับสูติบัตรซึ่งเป็นเอกสารสำคัญในการพิสูจน์ตัวตนเด็ก อันจะนำไปสู่การเข้าถึงสิทธิทางการศึกษา การรักษาพยาบาล และสวัสดิการสังคมต่างๆ ด้วยการสนับสนุนจากสหภาพยุโรป ยูนิเซฟได้ร่วมกับพันธมิตรทำการศึกษารวบรวมและพัฒนาองค์ความรู้ถึงสถานการณ์ล่าสุดของเด็กไร้สัญชาติ รวมทั้งออกแบบและนำเสนอแนวปฏิบัติเพื่อการพัฒนาสถานะบุคคลของเด็กไร้รัฐไร้สัญชาติกลุ่มต่างๆ รวมถึงการจัดทำคู่มือแนวทางปฏิบัติสำหรับผู้ปฏิบัติงานดูแลกระบวนการพัฒนาสถานะบุคคลดังกล่าว เพื่อนำไปสู่แก้ไขปัญหามีประสิทธิภาพและนำไปสู่การยุติวงจรภาวะไร้สัญชาติในที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 คณะกรรมการสถานศึกษา ควรจัดการศึกษาให้เป็นรูปแบบเฉพาะสำหรับพื้นที่ที่กลุ่มเด็กชาติพันธุ์และที่เป็นลูกหลานแรงงานข้ามชาติเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนและสนับสนุนให้ชุมชนจัดการศึกษาด้วยตนเอง เป็นการศึกษาแนวทางพหุภาษาและพหุวัฒนธรรม

1.2 สถานศึกษาควรส่งเสริมให้เด็กลูกหลานของแรงงานข้ามชาติเข้าเรียนในระบบการศึกษาไทยตามความสามารถและความสนใจของเด็ก

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาในประเด็นของการส่งเสริมให้เด็กเรียนภาษาพม่า และภาษาไทยใหญ่กับองค์กรพัฒนาเอกชนที่เข้ามาสอนในชุมชนแรงงาน เพื่อเป็นพื้นฐานในการสื่อสาร รวมทั้งพ่อแม่ผู้ปกครองก็ต้องเรียนรู้ภาษาพม่าด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ. (2548). *สถานการณ์คนไร้สัญชาติ*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- คนารักษ์ เจริญศิริ. (2548). *ปัญหาการละเมิดสิทธิแรงงานของแรงงานต่างด้าว : กรณีศึกษาอำเภอเมือง เชียงใหม่จังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชูพินิจ เกษมณี. (2545). *ความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสังคมพหุลักษณะ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปริศนา สมจิตร. (2563). นายจ้าง: โรงเรียนกวดวิชานอร์ทคาเทดริคเตอร์. (15 สิงหาคม 2562). สัมภาษณ์.
- ฐิตมิตี อาพัทธนันท์. (2556). *การศึกษาของนักเรียนต่างด้าวในโรงเรียนรัฐไทย*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยและสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- ภัทรธนาญ ศรีถาวร. (2556). *แรงงานเด็กข้ามชาติ トラバปสังคมไทย*. สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มูลนิธิเครือข่ายส่งเสริมคุณภาพชีวิตแรงงาน (LPN). (2562). “การศึกษาเด็กข้ามชาติ” เปลี่ยนวิกฤตเป็นโอกาส ปลดล็อก “แรงงานเด็ก” ในประเทศไทย. สืบค้น 18 กันยายน 2562, จาก <http://www.oknation.net>.
- มูลนิธิเพื่อสิทธิมนุษยชนแห่งรัฐฉานและเครือข่ายปฏิบัติงานสตรีไทใหญ่. (2562). *LICENCE TO RAPE* ใบอนุญาตข่มขืน: บันทึกการทารุณกรรมทางเพศในรัฐฉาน. กรุงเทพฯ: สมาเพื่อสิทธิมนุษยชนและการพัฒนาแห่งเอเชีย (ฟอร์ัม-เอเชีย) และคณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตยในพม่า (กรพ.).
- ยงยุทธ แฉล้มวงศ์. (2549). *สถานการณ์การย้ายถิ่นและผลกระทบในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนา แห่งประเทศไทย.
- สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว. (2565). *สถิติจำนวนแรงงานข้ามชาติในปี พ.ศ. 2557-2558*. สืบค้น 18 กันยายน 2565, จาก <http://wp.doe.go.th/wp/index.php/th>.
- สำนักงานแรงงานจังหวัดเชียงใหม่. (2565). *สถานการณ์แรงงานจังหวัดเชียงใหม่*. เชียงใหม่ : สำนักงานแรงงาน จังหวัดเชียงใหม่.
- องค์การช่วยเหลือเด็กประจำประเทศไทย. (2565). *พฤติกรรมการศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.
- องค์การยูนิเซฟประเทศไทยและสหภาพยุโรป. (2562). *อุปสรรคทางการศึกษาของเด็กข้ามชาติในประเทศไทย*. สืบค้น 18 กันยายน 2565, จาก <https://www.unicef.org/thailand/th>.
- องค์การยูนิเซฟประเทศไทยและสหภาพยุโรป. (2562). *งานของยูนิเซฟในการยุติภาวะไร้รัฐไร้สัญชาติของเด็ก*. สืบค้น 1 ตุลาคม 2565, จาก <https://www.unicef.org/thailand/th>.

องค์กรเอกชนเพื่อสาธารณประโยชน์. (2565). *ชาติพันธุ์และมายาคติ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุ (ร.ส.พ.).